

Муниципальное бюджетное дошкольное образовательное учреждение Усадский детский сад «Айтишка» Лаишевского муниципального района Республики Татарстан

ПРИНЯТО

на заседании педагогического совета
Протокол № 1 от «02» 09 2019 г.

УТВЕРЖДАЮ

Заведующий МБДОУ

Усадского детского сада «Айтишка»

Г.Д.Гурьянова Г.Д.Гурьянова

Приказ № 1 от «02» 09 2019 г.

**Рабочая программа
воспитателя по обучению детей татарскому языку
Муниципального бюджетного дошкольного
образовательного учреждения Усадского детского
сада «Айтишка» Лаишевского муниципального
района Республики Татарстан**

Эчтәлек

1. Пояснительная записка. Аңлатма язуы.....	3
Общие сведения.....	3
Методические темы воспитателей, цели и задачи программы.....	4
2. Возрастные особенности детей.....	7
Средний дошкольный возраст.....	7
Старший дошкольный возраст.....	7
Старший дошкольный возраст.....	7
3. Лексик минимум.....	8
Средняя группа.....	8
Старшая группа.....	9
Подготовительная группа.....	10
5. Планирование деятельности по обучению детей татарскому языку	
Средняя группа.....	14
Старшая группа.....	16
Подготовительная группа.....	19
4. Диагностика.....	22
Средняя группа.....	23
Старшая группа.....	27
Подготовительная группа.....	30
6. Татар телендә күрсәтелә торган мультфильмнар исемлеге.....	33

Пояснительная записка

(Аңлатма язуы)

Согласно статье 8 Конституции Республики Татарстан татарский и русский языки являются равноправными государственными языками.

В целях реализации закона Республики Татарстан «О государственных языках Республики Татарстан», опираясь на стратегию развития образования на 2010-2015 годы «Киләчәк» - «Будущее», Министерством образования и науки РТ разработаны новые учебно-методические комплекты по изучению татарского, родного и русского языкам в дошкольных образовательных учреждениях. Стратегия развития образования в Республике Татарстан на 2010 - 2015 годы разработана с целью преодоления негативных тенденций, связанных с падением качества образования, низкой экономической эффективностью функционирования отрасли образования и их влиянием на инновационное развитие Республики Татарстан. Часть поставленной проблемы решается при помощи учебно-методического комплекта “Татарча сөйләшәбез” авторы Зарипова З.М., Кидрячева Р. Г. И др. Программа по обучению детей татарскому языку разработана опираясь на требования ФГОС ДО.

Актуальность проблемы обучения татарскому языку в детском саду обусловлена практической потребностью, в связи, с чем возникает необходимость теоретических и практических разработок, которые могут быть положены в основу совершенствования учебно-методических комплектов по татарскому языку.

Достижение высоких результатов в обучении дошкольников второму языку зависит от создания благоприятной психологической атмосферы на занятиях, положительной мотивации.

Одним из наиболее оптимальных средств повышения мотивации к изучению татарского языка является использование информационно-коммуникационных технологий.

Программа разработана для детей 4-7 лет не владеющих татарским языком. «Говорим по-татарски» - это результат направленных поисков и размышлений о том, с помощью каких средств и методов дать детям необходимые знания по изучению татарского языка.

В средней группе организация образовательного процесса по проекту «Минем өем» проводится в режимных моментах с учетом утреннего отрезка времени, прогулки на свежем воздухе, вечернего отрезка времени.

В старшей группе – один раз в неделю в форме организованной образовательной деятельности и один раз в неделю в режимных моментах с учетом утреннего отрезка времени, прогулки на свежем воздухе, вечернего отрезка времени.

В подготовительной группе – два раза в неделю в форме организованной образовательной деятельности и один раз в неделю в режимных моментах с учетом утреннего отрезка времени, прогулки на свежем воздухе, вечернего отрезка времени.

Режимные моменты рекомендуется большое внимание уделять дидактическим играм, развивающим играм, словесным упражнениям, театрализованной деятельности, хороводным играм, играм малой подвижности, словесным, настольным играм, разучиванию стихотворения, работе в тетрадах, сюжетно-ролевые игры с использованием предметов-заместителей на бытовые, производственные темы, строительные, театрализованные игры, игры на закрепление правил дорожного движения и правил проведения на улицах города, пальчиковые игры, рисование под проговаривание текста палочкой, игры-забавы, настольно-печатные игры, дидактические игры, игры на развитие мелкой моторики, словесные и речевые игры, игры-имитации, чтение художественной литературы.

Образовательно-воспитательные задачи

Основная задача обучения татарскому языку в детском саду - формирование и развитие первоначальных умений и навыков. Программой обучения детей татарскому языку предусмотрено для детей к 7 годам жизни задачи: умение воспринимать татарскую речь на слух и принимать участие в несложном диалоге. Они должны научиться различать на слух повествовательные, вопросительные и побудительные предложения. Уметь отвечать на вопросы воспитателя, товарищей, на основе изученного материала. Уметь переводить слова и предложения с русского на татарский и наоборот.

Формирование, развитие и закрепление умений и навыков владения татарским языком осуществляется в процессе активной речевой практики детей. В речевой практике они запоминают наиболее употребляемые формы слов, а также конструкции и предложения. Они постепенно овладевают умением составления предложений на основе усвоенных образцов.

1. Пробуждать интерес к изучению татарского языка.
2. Активно помогать каждому ребенку в освоении программы по обучению детей татарскому языку.
3. Совершенствовать все стороны речи: расширять и активизировать словарь, развивать диалогическую речь, обучать формам монологической речи.
4. Формировать умения строить предложения, учить отвечать на вопросы, точно употребляя слова по смыслу.
5. Развивать восприятие, внимание, память детей; интерес к различным видам игр, побуждать к активной деятельности.
6. Воспитывать интерес и уважение к культуре, традициям и обычаям татарского народа.
7. Воспитывать усидчивость; учить проявлять настойчивость, целеустремленность в достижении конечного результата.

Принципы программы:

Коммуникативные принципы – язык изучается детьми не как наука, а как средство общения.

Интегративные и дифференциативные принципы – һәр сөйләм төренең үз үзәнчәлеген исәпкә алу, тәрбияче сөйләмен техник чаралар ярдәмендә (аудио-, видеоязмада) тыңлау (аудирование), тел үзәнчәлекләрен төрле күнегүләрдә бирү, балаларның диалогик сөйләмен үстерү;

Наглядные принципы – тел өйрәтүне көндәлек тормыштагы һәр төрле эшчәнлеккә бәйле рәвештә, аларның тирә-юньне танып белүенең төп чарасы булып торган уен аша үткәрү;

Тел өйрәтү, тәрбия һәм үстерү бурычларының бер-берсе белән тыгыз бәйләнештә тормышка ашыру принцибы;

Интеграция всех областей Барлык белем бирү өлкәләрен берләштерү (интегрированные) принцибы: аралашу, танып-белү, социальләштерү, физик культура, сәламәтлек, хезмәт, иминлек, матур әдәбият, ижади сәнгать, музыка.

Принцип преемственности – ступенчатое непрерывное обучение детского сада и начальной школы;

Обучение основано на *тематическом принципе* обучения;

Обучение основано на *принципе мотивации* – ребёнок усваивает и начинает мыслить, только в том случае когда информация интересна и воспринимает её как личность. На первом месте стоит мотивация т.е. при изучении языка просмотр сказок, встреча с любимыми героями (Акбай. Мияу), использование элементов игр. **Телне аралашу, уен ситуацияләренә бәйләп өйрәнгәндә, балалар тел өйрәнүнең практик эһәмиятен тоялар, эмоциональ күтәрәнкелек туа һәм алар тел материалын бик теләп үзләштерәләр.**

Дидактические принципы – от простого к сложному.

Принцип индивидуального подхода к каждому ребёнку – при обучению языку личностно-ориентированный подход и возрастным особенностям ребёнка.

Средства используемые при обучении татарскому языку:

- Разработки ОД, диагностический материал.
- Звуковая наглядность (аудио, анимационные сюжеты, мультфильмы).
- Наглядный материал (демонстрационные и раздаточные картинки, игры с движением и музыкой, материал для театрализованной деятельности)
- Пиктограммы.
- Количественная наглядность (макеты, муляжи, игрушки)
- Интерактивные игры.
- Рабочие тетради.
- Компьютер.

Формы и виды деятельности.

Программа бурычларын үтәүдә эш формаларының, практик гамәли алымнарның, чараларның әһәмияте зур. Төп эш төрләре булып түбәндәгеләр тора:

- 1.Предметлар белән эш: тасвирлау, уенчык белән диалог төзү, уен һәм әкиятләрдә катнашу.**
- 2.Работа с картинкой: тасвирлау, развивающий диалог.
- 3.Сюжетно-ролевые игры;
- 4.Обучение хороводным играм, играм с движением и с музыкой (опираясь на аудио записи).
- 5.Театрализация (пальчиковый театр, маски, костюмы, драматизация (показ родителям, детям других групп)).
- 6.Подвижные игры: с мячом, игра “Командир” , хороводные игры, игры физминутки.
- 7.Творческие : рольле уеннар; ситуативные игры: интервью, ситуативные упражнения.
- 8.Ситуатив, логик күнегүләрне ишетеп, аңлап эшләү.**
- 9.Развивающий диалог (взрослый и сверстник, между сверстниками).
10. Прослушивание аудиозаписей, повторение их, пение, кабатлау, показать на рисунках услышанные слова.
- 11.Просмотр анимационных сюжетов и мультфильмов.
- 12.Интерактивные игры.

Основными условиями овладения татарским языком являются:

1. Постепенное включение в речевую деятельность новых форм слов, синтаксических конструкций, типовых предложений и образцов связной речи.
  2. Введение нового материала параллельно с усвоенным.
  3. Чистая и регулярная повторяемость в речи детей усвоенных слов, форм, типов предложений.
- Процесс обучения татарскому языку целесообразно вести с опорой на знания, умения и навыки детей.

Методик кулланма өч проекттан тора

Беренче проект “Минем өем” 4-5 яшьлек балалар (уртанчылар төркеме) өчен.

Максат: Татар теленә кызыксыну уяту, аралашу теләге тудыру.

Бурычлар: 1. Гади диалогта катнаша белү, хәтер, зинен үстерү.

2. Бер – беренне тыңлау, ишетү сыйфатлары тәрбияләү.

3. Сүз байлыгы булдыру, сөйләмдә активлаштыру.

Икенче проект “Уйный – уйный үсәбез” 5-6 яшьлек балалар (зурлар төркеме) өчен.

Максат: Үзара һәм зурлар белән көндәлек тормышта татарча аралашуга чыгу.

Бурычлар: 1. Сүз байлыгын арттыру, сөйләм күнекмәләре формалаштыру.

2. Гади сорауларны аңлап җавап бирү, мөрәҗәгать итә белү, көндәлек яшәештә аралашу.

3. Өдәпле итеп кара-каршы сөйләшә белү күнекмәләрен тәрбияләү.

Өченче проект “Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар” 6-7 яшьлек балалар (мәктәпкә әзерлек төркеме) өчен.

Максат: Балаларның көнкүрешкә, табигатькә, жәмгыятькә кагылышлы сүзләр исәбенә сөйләмнәрен баету, сүз һәм сүзтезмәләренә төрле ситуацияләрдә кулланышка керту.

Бурычлар: 1. Сөйләмне аралашу чарасы буларак камилләштерү, файдалана белү күнекмәләренә өйрәтү.

2. Мөстәкыйль фикер йөртәргә, җавап бирергә күнектерү, балада үзенең сөйләме белән кызыксыну һәм сизгерлек уяту.

3. Сөйләм әдәбе (сорау, гозер, мөрәҗәгать итү, рәхмәт белдерү, исәнләшү, сабуллашу) кагыйдәләрен камилләштерү.

“Минем өем” проекты:

- 1) Аудиоматериал – 64 кисәк (ТРЭК),
- 2) Мультипликацион сюжет – 11 данә,
- 3) Эш дәфтәре – 17 бирем,
- 4) Күрсәтмәлелек (исемлеге бирелде),
- 5) Актив сүзләр+ сөйләм үрнәге – 62 (269).

“Уйный – уйный үсәбез” проекты:

- 1) Аудиоматериал – 63 кисәк (ТРЭК),
- 2) Мультипликацион сюжет – 15 данә,
- 3) Эш дәфтәре – 19 бирем,
- 4) Күрсәтмәлелек (исемлеге бирелде),
- 5) Актив сүзләр+ сөйләм үрнәге – 46 (406).

“Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар” проекты:

- 1) Аудиоматериал – 71 кисәк (ТРЭК),
- 2) Мультипликацион сюжет – 19 данә,
- 3) Эш дәфтәре – 20 бирем,
- 4) Күрсәтмәлелек (исемлеге бирелде),
- 5) Актив сүзләр+ сөйләм үрнәге – 60 (483 сүз булган).

**МЕТОДИК КУЛЛАНМА (“МИНЕМ ӨЕМ” ПРОЕКТЫ) НИГЕЗЕНДӘ
МӘКТӘПКӘЧӘ ЯШЫТӨГЕ ТАТАР ТЕЛЕН ӨЙРӘНҮЧЕ
РУС ТЕЛЛЕ БАЛАЛАР ӨЧЕН ЛЕКСИК МИНИМУМ, 4-5 ЯШЬ.**

СҮЗЛӘР (слова)				САНЫ (кол-во)
ЛЕКСИК МИНИМУМ (4-5 яшь)				
<p>Актив сүзләр: эти, эни, кыз, малай, мин, исәнмесез, сау булыгыз, исәнме, эт, песи, әйе, юк, сау бул, әби, бабай, әйбәт, ипи, алма, сөт, чәй, рәхмәт, мә, тәмле, кил монда, утыр, бир, аша, эч, туп, зур, кечкенә, матур, курчак, куян, аю, хәлләр ничек, уйна, пычрак, чиста, ю, бер, ике, өч, дүрт, биш (49 сүз)</p> <p>Пассив сүзләр: утырыгыз, бу кем?, кем юк?, син кем?, кем анда?, басыгыз, ал, ничә? нинди? (13 сүз)</p>				
АКТИВ СҮЗЛӘР (активный словарь)				
				49
1	Эти – папа	25	Тәмле - вкусный	
2	Эни - мама	26-27	Кил монда – иди сюда	
3	Кыз - девочка	28	Утыр – садись	
4	Малай - мальчик	29	Бир - дай	
5	Мин - я	30	Аша - кушай	
6	Исәнмесез - здравствуйте	31	Эч - пей	
7-8	Сау булыгыз - до свидания	32	Туп - мяч	
9	Исәнме - здравствуй	33	Зур - большой	
10	Эт - собака	34	Кечкенә (бәләкәй) -	
11	Песи - кошка	35	маленький	
12	Әйе - да	36	Матур - красивый	
13	Юк - нет	37	Курчак - кукла	
14-	Сау бул – до свидания	38	Куян - заяц	
15	Әби - бабушка	39-40	Аю - медведь	
16	Бабай - дедушка	41	Хәлләр ничек – как	
17	Әйбәт - хорошо	42	дела	
18	Ипи - хлеб	43	Уйна - играй	
19	Алма -яблоко	44	Пычрак - грязный	
20	Сөт - молоко	45	Чиста - чистый	
21	Чәй - чай	46	Ю - мой	
22	Рәхмәт - спасибо	47	Бер - один	
23	Мә – на	48	Ике - два	
24		49	Өч - три Дүрт - четыре Биш - пять	
ПАССИВ СҮЗЛӘР (пассивный словарь)				
				13
1	Утырыгыз - садитесь	8-9	Кем анда? – кто там?	
2-	Бу кем? – это кто?	10	Басыгыз - встаньте	
3	Кем юк? – кого нет?	11	Ал - возьми	
4-	Син кем? – ты кто?	12	Ничә? – сколько?	
5		13	Нинди? - какой	
6-				
7				
ВСЕГО				62

МЕТОДИК КУЛЛАНМА
(“УЙНЫЙ-УЙНЫЙ ҮСӘБЕЗ” ПРОЕКТЫ) НИГЕЗЕНДӨ
МӘКТӘПКӘЧӘ ЯШЫТӘГЕ ТАТАР ТЕЛЕН ӨЙРӘНҮЧЕ
РУС ТЕЛЛЕ БАЛАЛАР ӨЧЕН ЛЕКСИК МИНИМУМ, 5-6 ЯШЬ.

СҮЗЛӘР (слова)				САНЫ (КОЛ-ВО)
<p>Актив сүзләр: эти, эни, кыз, малай, мин, исәнмесез, сау булыгыз, исәнме, эт, песи, әйе, юк, сау бул, әби, бабай, әйбәт, ипи, алма, сәт, чәй, рәхмәт, мә, тәмле, кил монда, утыр, бир, аша, эч, туп, зур, кечкенә, матур, курчак, куян, аю, хәлләр ничек, уйна, пычрак, чиста, ю, бер, ике, өч, дүрт, биш. (49 сүз)</p> <p>Пассив сүзләр: утырыгыз, бу кем?, кем юк?, син кем?, кем анда?, басыгыз, ал, ничә? нинди? (13 сүз)</p>				4-5 лет 62 слова
+ ЛЕКСИК МИНИМУМ (5-6 яшь)				5-6 лет
<p>Актив сүзләр: кишер, нинди, баллы, ничә, суган, бәрәңге, алты, жиде, сигез, тугыз, ун, кыяр, кәбестә, кызыл, сары, яшел, кирәк, юа, нәрсә кирәк, аш, ботка, кашык, тәлинкә, чынаяк, зәңгәр, күлмәк, чалбар, ки, сал, йокла, бит, кул, өстәл, урындык, карават, яратам, бар (38 сүз)</p> <p>Пассив сүзләр: бу нәрсә?, хәерле көн, нәрсә бар? күп (7 сүз)</p>				
АКТИВ СҮЗЛӘР (активный словарь)				
1	Кишер - морковь	21	Аш- суп	38
2	Нинди - какой	22	Ботка - каша	
3	Баллы – сладкий (-ая, -ое) Ничә -	23	Кашык - ложка	
4	сколько	24	Тәлинкә - тарелка	
5	Суган - лук	25	Чынаяк - чашка	
6	Бәрәңге - картофель	26	Зәңгәр – синий (-ая, -	
7	Алты - шесть	27	ее)	
8	Жиде - семь	28	Күлмәк – платье	
9	Сигез - восемь	29	(рубашка) Чалбар -	
10	Тугыз - девять	30	брюки	
11	Ун - десять	31	Ки - одевай	
12	Кыяр - огурец	32	Сал - снимай	
13	Кәбестә - капуста	33	Йокла - спи	
14	Кызыл - красный (-ая, -ое) Сары -	34	Бит - лицо	
15	жёлтый (-ая, -ое)	35	Кул - рука	
16	Яшел - зелёный(-ая, -ое) Кирәк -	36	Өстәл - стол	
17	надо	37	Урындык - стул	
18	Юа -моет	38	Карават - кровать	
19-20	Нәрсә кирәк – что надо		Яратам - люблю Бар - есть	
ПАССИВ СҮЗЛӘР (пассивный словарь)				
1-2	Бу нәрсә? – Это что?	4-5	Нәрсә бар? – Что	7
3-4	Хәерле көн – Добрый день	6-7	есть Күп - много	
ВСЕГО				107

МЕТОДИК КУЛЛАНМА
(“МӘКТӘПКӘ ИЛТӘ ЮЛЛАР” ПРОЕКТЫ) НИГЕЗЕНДӘ
МӘКТӘПКӘЧӘ ЯШЫТӘГЕ ТАТАР ТЕЛЕН ӨЙРӘНҮЧЕ
РУС ТЕЛЛЕ БАЛАЛАР ӨЧЕН ЛЕКСИК МИНИМУМ, 6-7 ЯШЬ.

СҮЗЛӘР (слова)	САНЫ (кол-во)
<p style="text-align: center;">ЛЕКСИК МИНИМУМ (4-5 яшь)</p> <p>Актив сүзләр: эти, эни, кыз, малай, мин, исәнмесез, сау булыгыз, исәнме, эт, песи, әйе, юк, сау бул, әби, бабай, әйбәт, ипи, алма, сәт, чәй, рәхмәт, мә, тәмле, кил монда, утыр, бир, аша, эч, туп, зур, кечкенә, матур, курчак, куян, аю, хәлләр ничек, уйна, пычрак, чиста, ю, бер, ике, өч, дүрт, биш. (49 сүз)</p> <p>Пассив сүзләр: утырыгыз, бу кем?, кем юк?, син кем?, кем анда?, басыгыз, ал, ничә? нинди? (13 сүз)</p>	<p>4-5 лет 62 слова</p>
<p style="text-align: center;">+ ЛЕКСИК МИНИМУМ (5-6 яшь)</p> <p>Актив сүзләр: кишер, нинди, баллы, ничә, суган, бәрәңге, алты, жиде, сигез, тугыз, ун, кыяр, кәбестә, кызыл, сары, яшел, кирәк, юа, нәрсә кирәк, аш, ботка, кашык, тәлинкә, чынаяк, зәңгәр, күлмәк, чалбар, ки, сал, йокла, бит, кул, өстәл, урындык, карават, яратам, бар (38 сүз)</p> <p>Пассив сүзләр: бу нәрсә?, хәерле кән, нәрсә бар? күп (7 сүз)</p>	<p>5-6 лет 45 слов</p>
<p style="text-align: center;">+ ЛЕКСИК МИНИМУМ (6-7 яшь)</p> <p>Актив сүзләр: син кем, хәерле кән, тычкан, бу кем? бу нәрсә? нишли?, йоклай, утыра, ашый, эчә, нишлисең?, ашыйм, эчәм, уйный, уйныйм, утырам, барам, кая барасың?, син нишлисең?, сикер, сикерәм, сикерә, йөгәрә, төлке, йөгәр, йөгәрәм, чәк-чәк, өчпочмак, яшь, бүре, керпе, тавык, этәч, үрдәк, чана, шуа, шуам, бие, бии, биим, ак, кара, жырла, жырлайм, зур рәхмәт, китап укый, рәсем ясайм, укыйм, дәфтәр (58 сүз)</p> <p>Пассив сүзләр: нәрсә яратасың? (2 сүз)</p>	<p>6-7 лет 60 слов</p>
АКТИВ СҮЗЛӘР (активный словарь)	

1	Син кем? – Ты кто?	31	Йөгөрәм - бегу	58
2-3	Хәерле көн – добрый день	32	Чәк-чәк – чак-чак	
4	Тычкан – мышь	33	чак	
5-6	Бу кем? – Это кто?	34	Өчпочмак –	
7-8	Бу нәрсә? – Это что?	35	треугольник	
9	Нишли? – Что делает?	36	Яшь - лет	
10	Йоклый – спит	37	Бүре - волк	
11	Утыра – сидит	38	Керпе - ёж	
12	Ашый – кушает, ест	39	Тавык - курица	
13	Эчә – пьёт	40	Этәч - петух	
14	Нишлисең? – Что делаешь?	41	Үрдәк - утка	
15	Ашыйм – кушаю, ем	42	Чана - санки	
16	Эчәм - пью	43	Шуа - катается	
17	Уйный - играет	44	Шуам -	
18	Уйныйм - играю	45	катаюсь	
19	Утырам - сижу	46	Бие - танцуй	
20	Барам - иду	47	Бии - танцует	
21-22	Кая барасың? – Куда идёшь?	48	Биим – танцую	
23-24	Син нишлисең? – Ты что делаешь?	49	Ак - белый	
25	Сикер - прыгай	50-51	Кара - чёрный	
26	Сикерәм – прыгаю	52-53	Жырла - пой	
27	Сикерә - прыгает	54-55	Жырлыйм -	
28	Йөгерә - бежит	56	пою	
29	Төлке - лиса	58	Зур рәхмәт –	
30	Йөгер - беги		большое	
			спасибо Китап	
			укый – книгу	
			читает	
			Рәсем ясым -	
			рисую	
			Укыйм - читаю	
			Дәфтәр -	
			тетрадь	
	ПАССИВ СУЗЛӘР (пассивный словарь)			2
1-2	Нәрсә яратасың? – Что любишь?			
ВСЕГО				167

Тәрбиячеләр өчен язылган методик кулланмага:

- 1) Тематик план,
- 2) Шөгыйльләр конспекты,
- 3) Диагностика кертелгән.

Бу укыту методик кулланмалар нәрсә белән аерыла соң?

Бүгенче көндә балаларны татар теленә өйрәткәндә кулланыр өчен эш дәфтәрләре, аудиоматериаллар, мультипликацион сюжетлар булмады. Хәзерге көндә өч төркем өчен дә эш дәфтәрләре бар. Аларның эчтәлеген, биремнәрен, нинди рәсемнәр куллануны уйлап, аудиоматериал, мультипликацион сюжетларның эчтәлеген шөгыйльләргә туры китереп эшләнгән.

Эш дәфтәрләре, аудиоматериал һәм мультипликацион сюжетлар һәр шөгыйльдә дә кулланылмый. Кулланылган очракта шөгыйльнең бер өлеше булып бара.

Мультипликацион сюжетлар өченче шөгыйльдә карау өчен уйлап эшләнелгән. Эчтәлегә 3-7 минут алар балаларның белгән сүз байлыгына яшь үзенчәлекләрен исәпкә алып төзелгән. Берничә шөгыйль узгач өйрәнгән сүзләр һәм алдагы шөгыйльләрдә сөйләмдә куллануга кертелә торган яңа сүзтөзмәләр дә кулланылган. Бу мультипликацион сюжетларны карагандан соң балалар белән сорау – җавап тибендә әңгәмәләр үткәрелә, вакыт калса алда өйрәнелгән уеннарны кабатларга тәкъдим ителә.

Аудиоматериаллар: танышу, яңа сүз, өйрәткәндә, диалог, сөйләм үрнәкләре, уеннар, кыска җырлар, өстәл театры күрсәткәндә куллану өчен төзелгән.

Эш дәфтәрләре шөгыйльдә өйрәнелгән материалны ныгытуны күздә тотып төзелгән. Дәфтәрләр белән эшләгәндә балалар кабатлылар, бер-берсенә сораулар бирәләр, тәрбияче белән аралашалар. Бик уңай ягы, балалар үзләренең шөгыйльдә эшләгән дәфтәрләрен өйгә алып кайтып кабатлы алалар. Бу дәфтәрләр белән эти-әниләр дә, төркемдә эшләгән тәрбиячеләр дә эшли ала, чөнки биремнәр рус телендә язылган.

Педагогикага багышланган әдәбиятне карап чыккандан соң, нинди дә булса бер чараны гына алып, менә моннысы гына тел өйрәнү өчен иң куәтлесе, иң кирәкчесе, дип берсен генә аерып әйтеп булмый. Һәрбер автор төрле чараны атый.

Һәм шуңа да, укыту-методик комплектының юнәлешләре күптөрле. Алар балалар өчен кызыклы һәм мавыктыргыч итеп эшләнелгән. Һәрбер юнәлеш билгеле бер үзенең максатын чишә. Эш дәфтәрләре – заманча төзелгән укыту-методик комплектының төп юнәлешләренең берсе булып тора.

Заман үзенең таләпләрен алга китереп куйды, инде математика, сөйләм үстерү һ.б. шөгыйльләрдә балалар белән эшләү өчен дәфтәрләргә күптән куллансалар да, татар теле өйрәтүдә бу яңа чара буларак кабул ителә.

Гомумән алганда, эзрәк педагогика тарихына кагылып китсәк, Рәсәйдә эш дәфтәрләре күптәннән билгеле. Эш дәфтәрләрен XX гасырның 20 елларында белем бирү системасына ныклап кертү өчен омтылыш та ясалган булган. Ләкин бу вакытка җитәрлек дәрәжәдә материал база булмау, укытучыларның профессиональ дәрәжәләре түбән булу нәтижәсендә системага кереп китә алмый кала һәм 60-70 елларда кулланышка керә. Татар теленә килгәндә эле ул бөтенләй XI гасырның 20 елларында гына тормышка ашты.

Дәфтәрләр балаларның педагог тарафыннан оештырылган эшчәнлектә алган белемнәрен ныгыту максатында куллану өчен тәкъдим ителә.

Эш дәфтәренең дидактик функцияләрен билгеләп үтик:

1) Компенсаторная (компенсатор) – яки бу балаларга сүз өйрәтү процессын җиңеләйтү, баланың һәм тәрбияченең көчен һәм вакытын экономияләү дигән сүз. Менә

бит эле без ниндидер дәрәжәдә сәламәтлекне саклау аспектына да кагылып китәбез икән. Тәрбияче белән балалар күмәк эшли, ә балалар исә эшчәнлек төрөн үзгәртәләр.

2) Информативная (информатив) – яки балалар өчен иң кирәкле информацияне житкерү;

3) Интегративная (интегратив) – өйрәнү объектын өлешләп һәм бербөтен итеп карау;

4) Познавательная (танып-белү) – баланың танып-белүен үстерү, яки күзәтүчәнлек, уйлау, эстетик матурлыкны күрә белүе;

Рәсемнәр матур итеп эшләнгән.

5) Формирующая (формалаштыру)- баланың материалны үзләштерүе, танып – белү алымнары формалашуы.

Дәфтәрдәге эшнең нәтижәсе уртанчылар төркемендә сүзне ишетеп, аңлап, предметларны табып, парлаштырып, чагыштырып, аларның сыйфатын, санын билгеләүгә китерсә, зурлар төркемендә балаларны үзара аралашуга этәрә һәм бу мәктәпкә эзерлек төркемнәрендә дәвам итә. Иң катлаулы биремнәр мәктәпкә эзерлек төркеме өчен төзелгән. Бу төркемдә хәрәкәтне белдерүче сүзләр, яки фигыльләр күп кулланыла. Балаларны ситуацияләргә куеп, сораулар биреп диалогка этәрәбез. Берүк вакытта, фигыльләр боерык формада (утыр, уйна һ.б.), 2-нче зат алмашлыгына тәңгәл формада (яки утыра, укый, шуа, ашый һ.б.), һәм дә инде үзе турында 1-нче зат алмашлыгын кулланып өйрәтелә (уйным, утырам, барам, эчәм). Шулай ук балалар күп кенә сораулар куярга өйрәнәләр: бу нәрсә, нишли, син нишлисең, нәрсә кирәк, нинди һ.б. Жөмлөләр төзү баланың уйлавын таләп итә, чөнки алар 3-4 сүздән торалар. Мәсәлән: Аю караватта йоклый. Куян чана шуа. Песи бит юа.һ.б. Балалар бакчасы булгач, әкият геройлары, жәнлекләр тулаем кеше тормышындагы хәлләрне кабатлыйлар. Чөнки кешегә генә кайтарып калдырсаң, гел әни йоклый, бабай укый, кыз юына кызык түгел. Аннан мәктәпкә эзерлек төркеме балаларына эзерләнгән биремнәрнең өченчесе жыр булып бара. Балалар өйрәнгән сүзләрен кабатлап жырлап та куялар.

Нинди дә булса күзаллау булсын өчен, эш дәфтәрләрен проектор аша экранда да күрсәтеп була. Гомумән, интерактив такта булган бакчалар өчен бу биремнәрне тактага күчерергә тәкъдим ителә,

чөнки бу очракта, дәфтәрләрне балаларның үзләренә бирергә мөмкинлек туа, алар өйләрендә эти-әниләре белән бергәләп эшли алалар.

Бу очракта, сезнең өй эше бирергә ярамый, дигән фикерләрегез барлыкка килер. Эш дәфтәре бит эле ул төркем тәрбиячеләре өчен дә эшләнелгән, балалар белән алар биремнәрне үтәрләр, дигән фикердә кире кагылмый, юкка гына татар телен белмәгән педагогларга курсларда булып укып кайтмадылар.

Укыту – методик кулланмага таянып ТНВ каналы “Әкият илендә” дигән тапшыру эшләде. Ул якшәмбе көнне 9.30 минутта ТНВ каналынан күрсәтелә башлады.

Планирование деятельности по обучению детей татарскому языку в средней группе (Проект «Минем өем»)

№	Тема	Үткәрү вакыты	Сәгать	Бит
	Гаилә – Семья		12	
1	“Танышу”, “Минем гаиләм”	Сентябрь 1 атна	1	6 бит
2	“Малай, кыз”	Сентябрь 1 атна	1	7 бит
3	“Минем туганнарым”	Сентябрь 2 атна	1	8 бит
4	“Әйдәгез танышык”	Сентябрь 2 атна	1	8 бит
5	“Әйдәгез танышык”	Сентябрь 3 атна	1	10 бит
6	“Тату гаилә”	Сентябрь 3 атна	1	11 бит
7	“Минем дуслар”	Сентябрь 4 атна	2	12, 13 битләр
8	“Әйе, юк”	Октябрь 1 атна	1	14 бит
9	“Кунак килгән”	Октябрь 1 атна	1	16 бит
10	“Әйдәгез уйныйбыз”	Октябрь 2 атна	1	17 бит
11	“Безнең кунаклар”	Октябрь 2 атна	1	17 бит
	Ашамлыклар – Продукты питания		9	
12	“Әби күчтәнәче”	Октябрь 3 атна	1	18 бит
13	“Бабай күчтәнәче”	Октябрь 3 атна	1	19 бит
14	“Сөт, чәй”	Октябрь 4 атна	1	20 бит
15	Дустыңны сыйла”	Октябрь 4 атна	1	21 бит
16	“Рәхмәт әйт”	Ноябрь 1 атна	1	22 бит
17	“Песине сыйла”	Ноябрь 1 атна	1	23 бит
18	“Кунак сыйлау”	Ноябрь 2 атна	1	24 бит
19	“Кунакны ашат”	Ноябрь 2 атна	1	25 бит
20	“Чәй табынында”	Ноябрь 3 атна	1	26 бит
	Уенчыклар- Игрушки		23	
21	“Уенчыклар”	Ноябрь 3 атна	1	27 бит
22	“Зур, кечкенә”	Ноябрь 4 атна	1	28 бит
23	“Күнел ачу кичәсе – “Туган көн”	Ноябрь 4 атна	1	29 бит
24	“Курчак кунакка килгән”	Декабрь 1 атна	1	30 бит
25	“Уенчыклар кибете”	Декабрь 1 атна	1	31 бит
26	“Яңа уенчыклар”	Декабрь 2 атна	1	31 бит
27	“Без уйныйбыз”	Декабрь 2 атна	1	33 бит
28	“Алиянең дуслары кунакка килгән”	Декабрь 3 атна	1	33 бит”
29	“Безнең уенчыклар”	Декабрь 3 атна	1	33 бит

30	“Бездә бэйрәм”	Декабрь 4 атна	1	34 бит
31	“Чыршы бэйрәме”	Декабрь 4 атна	1	34 бит
32	“Уйныйбыз”	Гыйнвар 3 атна	1	35 бит
33	“Без уйнарга яратабыз”	Гыйнвар 3 атна	1	36 бит
34	“Мияуга бүләк”	Гыйнвар 4 атна	1	37 бит
35	“Уенчыклар кибете”	Гыйнвар 4 атна	1	38 бит
36	“Бүләкләр”	Февраль 1 атна	1	39 бит
37	“Әйдә уйныйк”	Февраль 1 атна	1	40 бит
38	“Уйна”	Февраль 2 атна	1	40 бит
39	“Күңелле уеннар”	Февраль 2 атна	1	41 бит
40	“Уенчыклар юабыз”	Февраль 3 атна	1	42 бит
41	“Ю”	Февраль 3 атна	1	42 бит
42	“Дуслар кунакка килгән. Уйнарга чакыр”	Февраль 4 атна	1	43 бит
43	“Оляның уенчыклары пычранган”	Февраль 4 атна	1	44 бит
	Саннар- Числа		21	
44	“Саннар”	Март 1 атна	2	44, 45 би
45	“Уйныйбыз да , саныбыз да”	Март 2 атна	1	45 бит
46	“Уенчыклар”	Март 2 атна	1	46 бит
47	“Ничә уенчык?”	Март 3 атна	1	47 бит
48	“Уйный-уйный саныбыз”	Март 3 атна	1	48 бит
49	“Бергәләп уйныйбыз”	Март 4 атна	2	49, 50 битләр
50	“Кунак чакырабыз”	Апрель 1 атна	1	50 бит
51	“Күңелле ял итәбез”	Апрель 1 атна	1	51 бит
52	“Без татарча сөйләшәбез”	Апрель 2 атна	2	51, 52 битләр
53	“Бу өйдә кем яши ?”	Апрель 3 атна	1	53 бит
54	“Уенчыклар илендә”	Апрель 3 атна	1	54 бит
55	“Ягымлы сүзләр”	Апрель 4 атна	1	55 бит
56	“Боерыкны аңлау”	Апрель 4 атна	1	55 бит
57	“Без театр уйныйбыз”	Май 2 атна	1	56 бит
58	“Кызыклы уеннар”	Май 2 атна	1	56 бит
59	“Минем дуслар”	Май 3 атна	1	57 бит
60	“Бездә Сабантуй”	Май 4 атна	1	57 бит
61	“Хуш киләсең, Сабантуй”	Май 4 атна	1	57 бит
	Барлығы		65	

Планирование деятельности по обучению детей татарскому языку в старшей группе (Проект “Уйный – уйный үсәбез”) “

	Темы	Үткәру вакыты	Сәгать	Бит
	Минем өем – Мой дом		2	
	“Минем өем”	Сентябрь 1 атна	1	60 бит
	«Шалкан» әкиятә”	Сентябрь 1 атна	1	60 бит
	Яшелчәләр – Овощи		21	
	“Кишер үстерәбез”	Сентябрь 2 атна	1	61 бит
	“Баллы кишер“	Сентябрь 2 атна	1	61 бит
	Куян күчтәнәче”	Сентябрь 3 атна	1	62 бит
	“Бар матур бакча”	Сентябрь 3 атна	1	62 бит
	“Серле кәрзин”	Сентябрь 4 атна	1	62 бит
	Бар матур бакча”	Сентябрь 4 атна	1	63 бит
	“Серле янчык”	Октябрь 1 атна	1	63 бит
	“Яшелчәләр кибете”	Октябрь 1 атна	1	64 бит
	“Серле кәрзин”	Октябрь 2 атна	1	64 бит
	“Уйный-уйный эшлибез”	Октябрь 2 атна	1	65 бит
	“Без хезмәт яратабыз”	Октябрь 3 атна	1	65 бит
	“Төсләр туплар”	Октябрь 3 атна	1	66 бит
	“Төсләр дөнъясы”	Октябрь 4 атна	1	66 бит
	“Юл мажаралары”	Октябрь 4 атна	1	67 бит
	“Төсләр дөнъясы”	Ноябрь 1 атна	1	67 бит
	“Уныш бәйрәме”	Ноябрь 1 атна	1	67 бит
	“Яшелчә салаты”	Ноябрь 2 атна	1	68 бит
	“Кем эшләми, шул ашамый	Ноябрь 2 атна	1	68 бит
	“Яшелчә ю”	Ноябрь 3 атна	1	69 бит
	“Яшелчәләр кибете”	Ноябрь 3 атна	1	69 бит
	“Уйныйбыз да, жырлыйбыз да”	Ноябрь 4 атна	1	70 бит
	Мониторинг		3	
	Ашамлыклар – Продукты		7	
	“Ашханә”	Ноябрь 4 атна	1	71 бит
	“Ашамлыклар”	Декабрь 1 атна	1	71 бит

	“Кибетгэ”	Декабрь 1 атна	1	71 бит
	“Аю кунакка килгэн”	Декабрь 2 атна	1	72 бит
	“Кунак килгэн”	Декабрь 2 атна	1	72 бит
	“Кем нэрсэ ярата?”	Декабрь 3 атна	1	73 бит
	Өстэл театры “Кем нэрсэ ярата?”	Декабрь 3 атна	1	73 бит
	Савыт- саба - Посуда		6	
	“Туган көн”	Гыйнвар 2 атна	1	74 бит
	“Курчак Алиягэ булыш”	Гыйнвар 2 атна	1	74 бит
	“Чэй табыны эзерлибез”	Гыйнвар 3 атна	1	75 бит
	“Өч аю”	Гыйнвар 3 атна	1	75 бит
	“Төсле чынаяклар”	Гыйнвар 4 атна	1	76 бит
	“Чисталыкта матурлык”	Гыйнвар 4 атна	1	76 бит
	Киёмнэр – Одежда		12	
	“Туган көнгэ яңа киёмнэр”	Февраль 1 атна	1	76 бит
	Киёмнэр кибетендэ	Февраль 1 атна	1	77 бит
	“Курчакны киендер”	Февраль 2 атна	1	77 бит
	“Без киенэбез”	Февраль 2 атна	1	77 бит
	“Киенергэ ярдэм ит”	Февраль 3 атна	1	78 бит
	“Курчакларга булышабыз”	Февраль 3 атна	1	78 бит
	“Алия йокларга жыена”	Февраль 4 атна	1	79 бит
	“Кибетгэ”	Февраль 4 атна	1	79 бит
	“Хэерле көн”	Март 1 атна	1	80 бит
	“Ягымлы сузлщр”	Март 1 атна	1	80 бит
	“Курчак белэн уйныйбыз”	Март 2 атна	1	81 бит
	“Шаян уенчыклар”	Март 2 атна	1	81 бит
	Өй жиһазлары – Мебель		4	
	Өстэл театры “Өч аю”	Март 3 атна	1	82 бит
	“Маша һәм өч аю”	Март 3 атна	1	82 бит
	“Кибетгэ”	Март 4 атна	1	82 бит
	“Ни өчен киёмнэр югалган?”-	Март 4 атна	1	83 бит
	“Туган көн” бэйрәме - Праздник “День рождения”		9	

	“Уйнарга яратабыз”	Апрель 1 атна	1	83 бит
	“Уенчыктар иленэ сяхат”	Апрель 1 атна	1	83 бит
	“Уйный-уйный үсәбез”	Апрель 2 атна	1	84 бит
	“Курчакның туган көне”	Апрель 2 атна	1	84 бит
	“Нәрсә бар?”	Апрель 3 атна	1	84 бит
	“Син нәрсә яратасың?”	Апрель 3 атна	1	85 бит
	“Бар, юк”	Апрель 4 атна	1	86 бит
	“Кем нәрсә ярата?”	Апрель 4 атна	1	86 бит
	Мониторинг		1	
	“Сабантуй” бәйрәме – Праздник Сабантуй		6	
	“Сабантуйга эзерләнәбез”	Май 2 атна	1	86 бит
	“”Без театр уйныйбыз”	Май 2 атна	1	87 бит
	“Күнелле Сабантуй уеннары”	Май 3 атна	1	88 бит
	“Биибез дә жырлыйбыз да”	Май 3 атна	1	88 бит
	“Сабантуй бәйрәме”	Май 4 атна	1	88 бит
	“Бездә Сабантуй”	Май 4 атна	1	89 бит
	Барлығы :		67	

**Планирование деятельности по обучению детей татарскому языку
подготовительная группа (Проект “Без инде хэзер зурлар”)**

№	Темалар	Үткәрү вакыты	Сәгать	Бит
	“Әйдәгез танышабыз”		28	
1	“Әйдәгез танышабыз”	Сентябрь 1 атна	1	92 бит
2	“Син кем?”	Сентябрь 1 атна	1	93 бит
3	“Әйдәгез танышабыз”	Сентябрь 1 атна	1	93 бит
4	“Хәерле көн”	Сентябрь 2 атна	1	94 бит
5	“Ягымлы сүзләр”	Сентябрь 2 атна	1	95 бит
6	“Мияу адашкан”	Сентябрь 2 атна	1	95 бит
7	“Син кем?”	Сентябрь 3 атна	1	96 бит
8	“Шалкан” әкиятен сәхнәләштерү	Сентябрь 3 атна	1	97 бит
9	“Бу кем?”	Сентябрь 3 атна	1	98 бит
10	“Бу нәрсә?”	Сентябрь 4 атна	1	98 бит
11	“Көз бүләкләре”	Сентябрь 4 атна	1	100 бит
12	Аю баласы дөнья белән таныша»	Сентябрь 4 атна	1	100 бит
13	“Кем нишли?”	Октябрь 1 атна	1	100 бит
14	“Яшелчәләр. Нәрсә?, нинди?, ничә?, Кем нишли?”	Октябрь 1 атна	1	102 бит
15	“Бу нәрсә?”	Октябрь 1 атна	1	103 бит
16	“Дусларны сыйлыйбыз”	Октябрь 2 атна	1	103 бит
17	“Без кунак яратыбыз. Сыйлану”	Октябрь 2 атна	1	104 бит
18	“Батыр Мияу белән Куркак Куян”	Октябрь 2 атна	1	104 бит
19	“Нишлисең?”	Октябрь 3 атна	2	105, 106 битләр
20	“Дусларны сыйлыйбыз”	Октябрь 3 атна	1	106 бит
21	“Әйдәгез уйныйбыз”	Октябрь 4 атна	1	107 бит
22	“Без кунак яратыбыз. Сыйлану”	Октябрь 4 атна	1	109 бит
23	“Тату гаилә”	Октябрь 4 атна	1	109 бит
24	“Кунак килде”	Ноябрь 1 атна	1	109 бит
25	“Дусларым белән сыйланабыз”	Ноябрь 1 атна	1	111 бит
26	“Юмарт аю”	Ноябрь 1 атна	1	111 бит
27	“Дусларым белән сыйланабыз”	Ноябрь 2 атна	1	112 бит
	Мониторинг		3	
	“Кафега барабыз”		26	
28	“Кафеда”	Ноябрь 2 атна	1	113 бит
29	“Әйдәгез уйныйбыз”	Ноябрь 2 атна	1	113 бит
30	“Кафега барабыз”	Ноябрь 3 атна	1	113 бит

31	“Без кафеда”	Ноябрь 3 атна	1	115 бит
32	“Кая барасың?”	Ноябрь 3 атна	1	115 бит
33	“ Кафедда сыйланабыз”	Ноябрь 4 атна	1	115 бит
34	“Эниемнең туган көне”	Ноябрь 4 атна	1	116 бит
35	“Кафедда барабыз”	Ноябрь 4 атна	1	116 бит
36	“Бэйрэм”	Декабрь 1 атна	1	117 бит
37	“Күңелле бэйрэм”	Декабрь 1 атна	1	118 бит
38	“Бергеләп уйныйбыз”	Декабрь 1 атна	1	118 бит
39	“Күңелле уеннар”	Декабрь 2 атна	1	119 бит
40	“Уйныйбыз”	Декабрь 2 атна	1	121 бит
41	“Бергеләп уйныйбыз”	Декабрь 2 атна	1	121 бит
42	“Спорт бэйрәменә әзерләнәбез”	Декабрь 3 атна	1	121 бит
43	“Спорт бэйрәмендә”	Декабрь 3 атна	1	122 бит
44	“Спорт бэйрәме”	Декабрь 3 атна	1	122 бит
45	“Бэйрәмгә барабыз”	Декабрь 4 атна	1	123 бит
46	“Мин барам”	Декабрь 4 атна	1	124 бит
47	“Көчлеләр, кыюлар, житезләр”	Декабрь 4 атна	1	124 бит
48	“Казанда спорт бэйрәме”	Гыйнвар 3 атна	1	125 бит
49	“Спорт бэйрәмендә”	Гыйнвар 3 атна	1	126 бит
50	“Казанда спорт бэйрәме”	Гыйнвар 3 атна	1	126 бит
51	“Уеннар эстафетасында”	Гыйнвар 4 атна	1	126 бит
52	“Эстафеттада катнашабыз”	Гыйнвар 4 атна	1	127 бит
53	“Жәнлекләр спорт бэйрәмендә”	Гыйнвар 4 атна	1	127 бит
	“Безнең дуслар”		21	
54	“Безнең дуслар”	Февраль 1 атна	1	128 бит
55	“Үрдәк дусларын тапты”	Февраль 1 атна	1	129 бит
56	“Безнең дуслар”	Февраль 1 атна	1	130 бит
57	“Акбай чана шуа”	Февраль 2 атна	1	130 бит
58	“Чана шуам”	Февраль 2 атна	1	132 бит
59	“Циркта”	Февраль 2 атна	1	133 бит
60	“Әйдә бие”	Февраль 3 атна	1	133 бит
61	“Без бибез”	Февраль 3 атна	1	134 бит
62	“Шаян кошлар”	Февраль 3 атна	1	136 бит
63	“Мияуның бүлмәсен бизибез”	Февраль 4 атна	1	136 бит

64	“Туган көнгө бүлөк эзерлибез”	Февраль 4 атна	1	138 бит
65	“Урманда зур концерт”	Февраль 4 атна	1	139 бит
66	“Мияуның туган көнө”	Март 1 атна	1	140 бит
67	“Туган көн табынында”	Март 1 атна	1	141 бит
68	“Акбай туган көнгө барырга эзерләнә”	Март 1 атна	1	142 бит
69	“Күңелле сәяхәт”	Март 2 атна	2	143,144 битләр
70	“Туган көн”	Март 2 атна	1	145 бит
71	“Күңелле сәяхәт”	Март 3 атна	2	146,147 битләр
72	“Урман китапханәсендә”	Март 3 атна	1	149 бит
	Мәктәптә		26	
	Мәктәптә	Март 4 атна	1	149 бит
74	Уку бүлмәсе	Март 4 атна	1	150 бит
75	“Күңелле сәяхәт”	Март 4 атна	1	152 бит
76	Өстәл театры “Терекәй”	Апрель 1 атна	1	152 бит
77	“Теремкәй” әкиятен сәхнэләштерү	Апрель 1 атна	1	154 бит
78	“Теремкәй”	Апрель 1 атна	1	157 бит
79	Өстәл театры “Кем нәрсә ярата”	Апрель 2 атна	1	157 бит
80	“Кем нәрсә ярата” сәхнэләштерү	Апрель 2 атна	1	159 бит
81	“Уйныйбыз”	Апрель 2 атна	1	160 бит
82	“Белем иленә сәяхәт”	Апрель 3 атна	1	160 бит
83	“Могңизалар кыры	Апрель 3 атна	2	162 бит
84	“Без инде хәзер зурлар-мәктәпкә илтә юллар”	Апрель 4 атна	2	163 бит
85	“Уйныйбыз да, жырлыйбыз да”	Май 1 атна	1	164 бит
86	“Тыңлагыз, тыңлагыз! Балалар сөйләшә”	Май 1 атна	1	164 бит
87	“Мәктәпкә барабыз”	Май 1,2 атна	4	165 бит
88	“Сайу бул, бакча! Исәнме мәктәп.”	Май 3 атна	1	166 бит
89	“Сау булыгыз, уенчыклар! Сау булыгыз, апалар!”	Май 3 атна	1	167 бит
90	“Без инде хәзер зурлар-мәктәпкә илтә юллар”	Май 3 атна	1	167 бит
91	“Күңелле уеннар”	Май 4 атна	1	167 бит
92	“Уйныйбыз да уйныйбыз”	Май 4 атна	1	168 бит
93	“Без әкият яратабыз”	Май 4 атна	1	168 бит
	Мониторинг		3	
	Барлыгы		101	

МӘКТӘПКӘЧӘ ЯШЫТӘГЕ БАЛАЛАРНЫҢ ТАТАР ТЕЛЕНДӘ СӨЙЛӘШӘ (АРАЛАША) БЕЛҮ КҮНЕКМӘЛӘРЕН ТИКШЕРҮ.

Тикшерү үткәрү буенча киңәшләр.

Балаларның татар телендә аңлау һәм сөйләшә (аралаша) белү күнекмәләрен уку елы башында (октябрь ае) һәм уку елы ахырында (апрель аенда) тикшерелә. Уртанчылар төркеме балалары белән тикшерү уку елы ахырында үткәрелә. Уку елы уртасында тематик тикшерү (декабрь, январь) үткәререгә мөмкин.

Тикшерүне һәр бала белән аерым, 1 – 2 бала катнашында, ә йомгаклау эшчәнлегенә булганда барлык балалар белән бергә дә үткәрергә була. Тикшерү вакыты 10-15 минутан артмаска тиеш.

Биремнәр балаларның яшь үзенчәлекләрен исәпкә алып үткәрелә, уен-бирем рус телендә аңлатыла. Биремнәр мавыктыргыч һәм кызыклы булырга тиеш. Сораулар ачык, төгәл итеп, интонация белән бирелә. Тикшерүче балаларның җавабын тыңлаганда елмаеп, кирәк булса җавапны дөресләп, бала эйтә алмаганда булышырга тиеш.

Тикшерү барышында яңа материал бирелми. Тикшерүне эш дәфтәрләре, таратма, күрсәтмә рәсемнәр, интерактив тактада уеннар кулланып үткәрергә дә була.

Биремнәр, уеннар өчен кирәк булган күрсәтмәлелек алдан әзерләнеп куелган булырга тиеш. Тикшерүче һәр биремгә аерым балл куеп бара. Тикшерү ахырында баллар саны кушыла һәм 5 кә бүленә. Шулай итеп гомуми нәтижә ясала.

**Уку елы ахырында уртанчылар, уку елы башында зурлар төркеме балаларының
“Минем өем” проекты буенча татар телен үзләштерү дәрәжэләрен билгеләү.**

№	Балаларның исем, фамилиясе	Сүз байлыгы		Бәйләнешле сөйләм			Барлыгы	Уртача балл
		“ Минем өем” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану. (Өйрәнгән темалар буенча дүрт – биш рәсем яисә предмет күрсәтелә, татарча исемнәрен әйтергә кушыла)	Ягымлы сүзләр куллану (“ исәнме” , “ сау бул” , “ рәхмәт”)	Боерыкны аңлап үтәү һәм куллана белү (кил, утыр, сикер, ю, аша, эч)	Тирә - юньдәге предметларның сыйфатын, күләмен белдерә торган сүзләргә аңлап сөйләмдә куллану.	Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сарап алу, тәкъдим итү, инкаръ иү. раслау)		
1.								
2.								
3.								
4.								
5.								
6.								
7.								
8.								
9.								
10.								
11.								
12.								
13.								
14.								
15.								
Нәтижэләрне билгеләү								
Югары дәрәжә 2,7 дән 3 кә кадәр		Бала сөйләмдә актив, сорауларга җавап бирә, яхшы аралаша.						
Уртача дәрәжә 2 дән 2,6 га кадәр		Сүз байлыгы бар, аралашуда бик үк актив түгел.						
Уртачадан түбән дәрәжә 1 дән 2 гә кадәр		Аңлый, русча җавап бирә.						

Задания для определения уровня умения общаться детей на татарского языка

1. “Минем өем” проекты буенча өйрэнгән лексиканы сөйләмдә куллану.

1. Дидактик үен. “Бу кем?” (I вариант)

(Лексика: эти, эни, кыз, малай, эби, бабай)

Үен эчтәлегә: Өй рәсеме. Өй тирәсендә гаилә әгъзалары рәсемнәре (комплекттагы күрсәтмә рәсемнәр). Тәрбияче рәсемнәргә күрсәтеп сорый: Бу кем? (“Эни”...).

2. Дидактик үен “Кем юк?” (II вариант)

(Лексика шул ук). Үен шул ук рәсемнәр кулланып үткәрелә. Тәрбияче бер рәсемне алып куя. Баладан сорый: “Кем юк?” (“Эби”...)

Үенни интерактив тактада да, бала белән бала арасында диалог формасында да үткәреп була)

3. Дидактик үен “Кәрзиндә нәрсә бар?”

(Лексика: ипи, алма, сөт, чәй)

Үен эчтәлегә: Мияу кәрзин белән ашамлыктар алып килгән. Мияу ашамлык муляжларына күрсәтә, исемен сорый: “Бу нәрсә?” (“Алма”...)

4. Дидактик үен “Нәрсә юк?”

Мияу бер ашамлык муляжын яшереп куя: “Нәрсә юк?”. Бала нәрсә юклығын әйтергә тиеш. (“Алма”...) Үенни рәсемнәр кулланып та үткәреп була.

5. Дидактик үен “Мин әйтәм, син күрсәт һәм айт”

(Лексика: эти, эни, кыз, малай, эби, бабай; куян, аю, туп, машина, курчак, эт, песи, ипи, алма, сөт, чәй).

Үен эчтәлегә: Балага уенчык яисә уенчык рәсемнәре бирелә. Бала, тәрбияче әйткән уенчыкны яисә уенчык рәсемен табып күрсәтергә һәм исемен кабатлап әйтергә тиеш.

6. Дидактик үен “Исемен әйтсәң бирәм”

(Лексика: куян, аю, туп, машина, курчак, эт, песи)

Үен эчтәлегә: Тәрбияче өстәлендә уенчыктар яисә рәсемнәр. Тәрбияче балага уенчыкны(рәсемне) күрсәтә, сорый: “Бу нәрсә?”- “Алма”... ; “Бу кем?”-“Эти”... Бала уенчык исемен дөрес әйтсә аңа уенчыктар, яисә таратма рәсемнәр бирелә.

7. Дидактик үен “Серле янчык”

(Лексика: куян, аю, туп, машина, курчак, эт, песи)

Үен эчтәлегә: Балага уенчыктар күрсәтелә, исемнәрен әйтеп янчыкка салына. Бала янчыктагы уенчыкны капшап исемен әйтә, алып күрсәтә.

8. Дидактик үен “Әйе-юк”

Сүзнең дөрес үзләштерелүен тикшерү йөзеннән (аңлап яки аңламыйча әйтү) төрле вариантта сораулар бирелә: “Бу нәрсә?” - “Аю”...; “Бу аю?” - “Әйе, аю”...; “Бу куян?” - “Юк, песи”...

Югары балл (2.7-3) — сүз байлыгы житәрлек, уенчык, әйберләрне үзлектән, аңлап дөрес күрсәтә, исемнәрен әйтә.

Уртача балл (2-2,6) - сүз байлыгы бар, кайбер сорауларга тәрбияче ярдәмдә җавап бирә.

Уртачадан түбән балл (1-1.9) - аңлый, русча җавап бирә.

2. Ягымлы сүзләр куллану (“исәнме”, “сау бул”, “рәхмәт”).

Ситуатив күнегүләр:

а) Ситуатив күнегү “Куян аюга кунакка килә”. Ул ишектән кергәндә аюга нәрсә әйтә? (Ничек исәнләшә?), “Исәнме аю”.

б) Ситуатив күнегү “Куян аюда кунакта булды”. Ишектән чыгып киткәндә куян аю белән ничек сабуллаша? (Нәрсә әйтә?) “Сау бул, аю”.

в) Үен ситуациясе “Кунак сыйлау”. Акбайда (Мияуда) кунакта.

Тәрбияче Акбай (Мияу) ролендә. Ул баланы, ашамлык, жиләк-жимеш (алма, груша, банан һ.б.) муляжлары белән “сыйлый”. Тәрбияче баланың “рәхмәт” әйтә белүен билгели.

г) Уен ситуациясе "Дустыңны сыйла". Балаларны парлаштырып бер-берсен сыйларга тәкъдим итү. Рәхмәт әйтә белүләрен билгеләү.

д) Ситуатив күнегү "Акбайга ("Мияуга", "Курчакка", "Дустына") уенчык бүләк ит".

Югары балл (2,7-3) - бала ситуацияләрдә ягымлы сүзләрен урынлы куллана.

Уртача балл (2-2.6) - тәрбияче ярдәмендә җавап бирә.

Уртачадан түбән (1-1.9) - аңлый, сорауга җавапны русча әйтә.

3. Боерыкны аңлап үтәү һәм куллана белү (кил, утыр, сикер, ю, аша, эч).

1. Сүзле уен "Мин әйтәм - син эшлә" ("Командир").

2. Сүзле уен "Шаян уенчыклар" (Уен баланың боерыкларны аңлы рәвештә үтәвен тикшерү өчен бирелә. Уенның эчтәлегә: Тәрбияче уенчыкка боерык бирә, мәсәлән: Утыр! Ә уенчык "ашый" башлый. Бала боерыкны дәрәс итеп үтәп күрсәтә).

Югары дәрәжә (2,7-3) - бала боерыкны аңлап, дәрәс үти.

Уртача дәрәжә (2-2,6) - ялгыша.

Уртачадан түбән дәрәжә (1-2) - татарча аңламый, боерыкларны үтәми.

4. Тирә-юньдәге предметларның сыйфат билгеләрен, күләмен белдерә торган сүзләрен аңлап сөйләмдә куллану.

1. Дидактик уен "Уенчык нинди?" (зур, кечкенә, чиста, пычрак, әйбәт, матур).

Уен эчтәлегә: зур-кечкенә уенчыклар күрсәтелә. Тәрбияченең "Нинди?" соравына бала уенчыкның исеме сыйфат билгесе белән әйтергә тиеш.

-Нинди курчак? - Зур (кечкенә, чиста, пычрак, әйбәт, матур) курчак.

Эш дәфтәрендәге 11 нче биремне кулланып була.

2. Дидактик уен "Тап, күрсәт һәм әйт" (чиста, пычрак).

Комплекттагы күрсәтмә рәсемнәр кулланып үткәрелә. Тәрбияче әйткән рәсемне бала табып күрсәтә, әйтә. ("Чиста туп", "Пычрак аю"...).

Эш дәфтәрендәге 13 нче биремне кулланып була.

3. Дидактик уен "Курчакка бүләк".

Тәрбияче зур курчакка- зур туп, кечкенә курчакка- кечкенә туп бүләк итәргә куша. "Мә, зур туп", "Мә, кечкенә туп".

4. Дидактик уен "Дәрәс сана".

Санау күнекмәләрен билгеләү (1-5 кадәр). Тәрбияче уенчыклар, муляжлар санарга тәкъдим итә. Төркемдәге балаларны да санарга була. "Ничә малай?", "Ничә кыз?".

5. Дидактик уен "Ничә?".

Санау күнекмәләрен тикшерү өчен шулай ук, укыту методик комплектындагы күрсәтмә рәсемнәрне дә кулланып була.

- Ничә туп? - Биш туп.

Югары дәрәжә (2,7-3) - әйберләрен сыйфат билгеләрен, күләмен исем белән кушып дәрәс әйтә.

Уртача дәрәжә (2-2.6) - 1-2 билгесен әйтә.

Уртачадан түбән дәрәжә (1-1.9) - әйберләрен билгеләрен, күләмен рус телендә әйтә.

5. Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сарап алу, тәкъдим итү, инкарь итү, раслау).

1. Уен ситуациясе "Әйдәгез танышабыз".

"Син кем?" соравына аңлап җавап бирүе билгеләнә. К нам пришла новая кукла, она хочет с вами познакомиться: -Исәнмесез. Мин Алсу. Син кем? (Мин Оля (Коля). -Мин Алсу, мин кыз. Син кыз? (Юк, мин малай (әйе, мин кыз).

2. Уен ситуациясе "Күнак каршылыбыз".

а) Тәрбияче: К нам идут гости.

Спроси. "Кто там?". "Кем анда?" - Мин әби (бабай).

"Позови бабушку (дедушку)". - Әби (бабай) кил монда.

"Поздоровайся с бабушкой (дедушкой)" - Исәнме, әби (бабай).

"Спроси у бабушки (дедушки) как дела?" - Әби (бабай) хәлләр ничек? - Әйбәт, рәхмәт.

"Предложи бабушке (дедушке) сесть". - Әби (бабай) утыр.

"Предложи бабушке (дедушке) пить чай" - Мә, чәй, эч.

Скажи: "До свидания!" Сау бул, эби! (бабай).

б) Балага "кунак" белән исәнләшергә, хәлен сорарга, чакырып утыртырга, сыйларга ("аша, эч") һәм сабуллашырга тәкъдим ителә.

Эш дәфтәрендәге 3 нче биремне кулланып була.

1. Уен ситуациясе "Күнакларны сыйла".

Угости Акбай хлебом, Мияу молоком.

- Мә, Акбай ипи, аша. - Рәхмәт.

- Мә, Мияу сөт, эч. - Рәхмәт.

Эш дәфтәрендәге 16 нчы биремне кулланып була.

2. Уен ситуациясе "Бер - береңне сыйла".

(Ашамлык муляжлары кулланып)

"Угости яблоком".

- Мә, алма, аша. - Рәхмәт.

"Спроси, яблоко вкусное?"

- Алма тәмле? - Әйе, тәмле.

Эш дәфтәрендәге 6 нчы биремне кулланып була.

3. Уен ситуациясе "Уенчыклар илендә"

1. Ты пришел в магазин игрушек. Попроси игрушку, которая тебе нравится.

- Куян бир (әле). - Рәхмәт.

2. Предложи поиграть с игрушкой.

- Мә, туп, уйна. - Рәхмәт.

3. Позови друга, предложи помыть игрушку.

- Коля, кил монда. - Мә, туп, ю.

4. Поменяйтесь игрушками. Попроси у друга игрушку, предложи ему свою.

- Коля, туп бир - Мә, туп.

- Рәхмәт.

Югары дәрәжә (2,7-3) - аралаша, сөйләм күнекмәләрен актив куллана.

Уртача дәрәжә (2-2,6) - тәрбияче ярдәмендә аралаша.

Уртачадан түбән дәрәжә (1-1,9) - аңлый, русча җавап бирә.

Уку елы ахырында зурлар, уку елы башында мæктæпкæ æзерлек тæркеме балаларының

№	Балаларның исем, фамилиясе	Сүз байлыгы		Бәйләнешле сөйләм		Барлыгы	Уртача балл
		“ Уйный – уйный үсәбез” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану. (Өйрәнгән темалар буенча биш – алты рәсем яисә предмет күрсәтелә, тагарча исемнәрен әйтергә кушыла)	Ягымлы сүзләр куллану (“ исәнме” , “ сау бул” , “ рәхмәт” . “ исәнмесез” , “ сау булыгыз”)	Боерыкны бирә белү (кил, утыр, сикер, уйна, ю, аша, эч, ки, сал)	Уен ситуацияләрендә үзлектән сорау бирә белү (Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә?)		
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							
6.							
7.							
8.							
9.							
10.							
11.							
12.							
13.							
14.							
15.							
Нәтижәләренә билгеләү							
Югары дәрәжә 2,7 дән 3 кә кадәр		Бала сөйләмдә актив, үзлектән сорау бирә, яхшы аралаша.					
Уртача дәрәжә 2 дән 2,6 га кадәр		Сүз байлыгы бар, тәрбияче ярдәмендә аралаша.					
Уртачадан түбән дәрәжә 1 дән 2 гә кадәр		Аңлый, русча җавап бирә.					

1. “Уйный – уйный үсәбез” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану. (Өйрәнгән темалар буенча биш – алты рәсем яисә предмет күрсәтелә, татарча исемнәрен әйтергә кушыла)

1. Дидактик үен “Бу нәрсә?”

(Лексика: аш, ботка, сөт, кашык, тәлинка, чынаяк).

Үен эчтәлеге: Тәрбияче рәсемнәргә күрсәтеп сорый:

- Бу нәрсә? (“Аш”...)

2. Дидактик үен “Кәрзиндә нәрсә бар?”

(Лексика: кишер, суган, бәрәңге, кыяр, кәбестә, алма).

Үен эчтәлеге: Куян кәрзин белән яшелчәләр һәм жиләк-жимеш алып килгән. Куян сорый:

“Нәрсә бар?” (“Кәбестә”...)

3. Дидактик үен “Нәрсә юк?”

(Лексика: кишер, суган, бәрәңге, кыяр, кәбестә, алма).

Куян бер яшелчә муляжын яшереп куя: “Нәрсә юк?”. Бала нәрсә юклығын әйтергә тиеш.

Үеннә рәсемнәр кулланып та үткәрергә була.

4. Дидактик үен “Дәрәсен гыйт”

(Лексика: күлмәк, чалбар, сарафан, өстәл, урындык, карават).

Үен эчтәлеге: Балага рәсемнәр бирелә. Бала рәсемнәренң исемен атый һәм күрсәтә.

Югары балл (2.7-3) — сүз байлыгы житәрлек, яшелчәләр, савыт-сабалар, киёмнәр, өй жиһазлары атамаларын аңлап дәрәс күрсәтә, исемнәрен әйтә һәм куелган сорауларга жавап бирә.

Уртача балл (2-2.6) - сүз байлыгы бар, кайбер сорауларга тәрбияче ярдәмдә жавап бирә.

Уртачадан түбән балл (1-1.9) - аңлый, русча жавап бирә.

2. Ягымлы сүзләр куллану (“Исэнме”, “Сау бул”, “Рәхмәт”, “Исэнмесез”, “Сау булығыз”).

Ситуатив күнегүләр (уртанчылар төркемендәге ягымлы сүзләр бүлеген кара):

а) Поздоровайся с Акбаем.

б) Спроси как дела у Акбая.

в) Скажи спасибо Акбаю. Спроси как дела.

г) Попрощайся с Акбаем.

д) Поздоровайся с воспитателем, Мияу и Акбай.

е) Попрощайся с воспитателем, Мияу и Акбай.

Югары балл (2.7-3) — бала сөйләмдә ягымлы сүзләрен урынлы куллана.

Уртача балл (2-2.6) – уен ситуацияләрен тәрбияче ярдәмдә төзи.

Уртачадан түбән балл (1-1.9) – аңлый, жавап бирә алмый.

3. Боерыкны бирә белү (кил, утыр, сикер, уйна, ю, аша, эч, ки, сал).

Балаларның боерыкларны бирә белү күнекмәләрен тикшерү. Балалар бер-берсенә боерык бирәләр. Саша, аша! – Саша ашау хәрәкәтләре күрсәтә. Алга таба Саша үзе башка балага боерык бирә һәм шундый тәртиптә дөвам ителә.

(Лексика: кил, утыр, сикер, ю, аша, эч, уйна, ки, сал).

Югары балл (2,7-3) – 8-9 сүз.

Уртача балл (2-2.6) – 5-6 сүз.

Уртачадан түбән (1-1.9) – 1-2 сүз.

4. Уен ситуацияләрендә үзлектән сорау бирә белү. (Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә?).

1. Сюжетлы-рольле үен “Кибет”

Балаларга рус телендә кибет уены үткөрү аңлатыла һәм өч төп сорауны куя белүләрен максат итеп куясың. Уен яшелчә, киёмнәр, савыт-саба, өй жиһазлары рәсемнәре кулланып үткәрелә.

(Лексика: Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә?).

2. Дидактик үен “Нинди?”

Тикшерүдә сорауларны аерым кулланып та үткәрергә була.

Эйберлэрне билгесен ачыклау өчен бирелә торган сорауга аңлап җавап бирү һәм ул сорауларны үзлектән куя белү.

(Лексика: нинди? кызыл, сары, яшел, зәңгәр).

3. Дидактик үен “Ничә?”.

Санау күнекмәләрен билгеләү (1- 10 кадәр).

4. Дидактик үен “Дөрөс сана”.

Тәрбияче уенчыклар, муляжлар, укыту методик комплектындагы күрсәтмә рәсемнәрне санарга тәкъдим итә. Балалар бер-берсенә сорау бирәләр һәм җавап бирәләр. Шулай ук, сорауны тәрбияче үзе дә бирә ала. “Ничә...?”.

Югары балл (2,7-3) – диалогта 3 сорауны да аңлап куллана.

Ургача балл (2-2.6) – диалогта 2 сорауны аңлап куллана.

Ургачадан түбән (1-1.9) – диалогта 1 сорауны аңлап куллана.

5. Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, тәкъдим итү, инкарь итү, раслау).

1. Үен ситуациясе “Әйдәгез танышабыз”.

“Син кем?” сорауына аңлап җавап бирүе билгеләнә.

К вам пришла новая кукла, она хочет с вами познакомиться:

- Исәнмесез. Мин Алсу. Син кем? (Мин Оля яки Коля).
- Мин Алсу, мин кыз. Син кыз? (Юк, мин малай).

2. Үен ситуациясе “Күнак каршылыбыз”.

а)Тәрбияче:

- К нам идут гости. Спроси. “Кто там?”. “Кем анда?”
- Мин Акбай.
- Позови Акбая.
- Акбай, кил монда.

б)У Акбая сегодня день рождения. Подари свою игрушку

- Акбай, мә кызыл туп.
- Рәхмәт.

в) Угости гостей супом или кашей.

- Мә, аш (ботка) (аша).

г)Что бы съестть угощение попроси ложку.

- Кашык бир.
- Нинди кашык?
- Зур, матур, зәңгәр кашык.
- Рәхмәт.

3. Үен ситуациясе “Кибеттә”.

Бала белән бала аралашуы тикшерелә.

- Исәнме! Хәлләр ничек?
- Әйбәт, рәхмәт.
- Аю бир.
- Нинди аю?
- Зур аю, чиста аю, матур аю.
- Ничә?
- Ике аю.
- Мә, ике аю.
- Рәхмәт.

Сау бул. **Югары балл (2,7-3)** – бала сөйләмдә актив, үзлектән сорау бирә, яхшы аралаша.

Ургача балл (2-2.6) – сүз байлыгы бар, тәрбияче ярдәмдә аралаша.

Ургачадан түбән (1-1.9) – аңлый, русча җавап бирә.

Уку елы ахырында мэктэпкэ эзерлек төркеме балаларынын

“Без инде хэзер зурлар, мэктэпкэ илтэ юллар” проекты буенча татар телен үзләштерү дәрәжэләрен билгеләү.

№	Балаларның исем, фамилиясе	Сүз байлыгы		Бәйләнешле сөйләм		Барлыгы	Уртача балл
		“ Без инде хэзер зурлар, мэктэпкэ илтэ юллар” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану. (Өйрәнгән темалар буенча биш – алты рәсем яисә предмет күрсәтелә, татарча исемнәрен әйтергә кушыла)	Ягымлы сүзләр куллану (“ исәнме”, “ исәнмесез”, “ сау бул”, “ сау булыгыз”, “ рәхмәт”, “ зур рәхмәт”, “ хәерле көн”, “ хәлләр ничек?”, “ әйбәт”)	Боерыкны бирә белү (кил, утыр, сикер, уйна, ю, аша, эч, ки, сал, бие, жырла, йөгер, йокла)	Уен ситуацияләрендә үзлектән сорау куя белү. (Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? Син кем? Бу кем? Бу нәрсә? Нишли? Кая барасың?)		
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							
6.							
7.							
8.							
9.							
10.							
11.							
12.							
13.							
14.							
Нәтижэләрне билгеләү							
Югары дәрәжә 2,7 дән 3 кә кадәр		Бала сөйләмдә актив, үзлектән сорау бирә, яхшы аралаша.					
Уртача дәрәжә 2 дән 2,6 га кадәр		Сүз байлыгы бар, тәрбияче ярдәмдә аралаша.					
Уртачадан түбән дәрәжә 1 дән 2 гә кадәр		Аңлый, русча жавап бирә.					

1. “Без инде хэзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану.

(Өйрәнгән темалар буенча биш – алты рәсем яисә предмет күрсәтелә, татарча исемнәрен әйтергә кушыла)

1. Дидактик үен “Бу нәрсә?”

(Лексика: тычкан, бүре, төлке, керпе, тавык, этәч, үрдәк, аю).

Үен эчтәлегә: Тәрбияче рәсемнәргә күрсәтеп сорый:

- Бу нәрсә? (“бүре”...)

2. Дидактик үен “Портфельдә нәрсә бар?”

(Лексика: китап, дәфтәр, рәсем, мәктәп).

Үен эчтәлегә: Тәрбияче портфельдән рәсемнәр яки предмет алып күрсәтә, исемен сорый:

- Портфельдә нәрсә бар? (“Дәфтәр бар”...)

3. Дидактик үен “Портфельдә нәрсә юк?”

Бала нәрсә юклыгын әйтергә тиеш. Үеннә рәсемнәр кулланып та үткәрергә була.

4. Дидактик үен “Дәрәсен әйт”

(Лексика: чәк- чәк, өчпочмак, бәрәңге, аш, ботка, су).

Үен эчтәлегә: Балага рәсемнәр бирелә. Бала рәсемнәренә атый.

Югары балл (2,7-3) — 10-14 сүз.

Уртача балл (2-2,6) – 7-9 сүз.

Уртачадан түбән балл (1-1,9) – 1-6 сүз.

2. Ягымлы сүзләр куллану

(“Исэнме”, “Исэнмесез”, “Сау бул”, “Сау булыгыз”, “Рәхмәт”, “Зур рәхмәт”, “Хәерле көн”, “Хәлләр ничек?”, “Әйбәт”)

Ситуатив күнегү:

Телефоннан сөйләшү.

Эш дәфтәрәндәгә 1 нче биремне кулланып була.

Югары балл (2,7-3) — бала сөйләмдә ягымлы сүзләренә урынлы куллана.

Уртача балл (2-2,6) – тәрбияче ярдәмәндә жавап бирә.

Уртачадан түбән балл (1-1,9) – аңлый, сорауларга жавапны русча бирә.

3. Боерыкны бирә белү.

(Лексика: кил монда, утыр, сикер, ю, аша, эч, уйна, ки, сал, йөгәр, бие, жырла, йокла).

Дидактик үен: “Командир”

Эш дәфтәрәндәгә 9 нчы биремне кулланып була.

Бер бала икенче балага боерык бирә. Мәсәлән:

-Коля, сикер! (Коля сикереп күрсәтә).

-Коля, син нишлисең?(Колядан сорый) – Мин сикерәм.

-Коля нишли? (Башка баладан сорый) – Коля сикерә.

Югары балл (2,7-3) — 11-13 сүз белән боерык бирә, син нишлисең, нишли сорауларын бирә белә.

Уртача балл (2-2,6) – бары боерык бирә, сорауларны куя алмый.

Уртачадан түбән балл (1-1,9) – 1-5 сүз белән боерык бирә, сорауларны русча әйтә.

4. Үен ситуацияләрендә үзлектән сорау бирә белү.

(Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? Син кем? Бу кем? Бу нәрсә? Нишли? Кая барасың?)

1. Үен ситуацияләре:

а) “Кибет” (Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә?)

б) “Телефоннан сөйләшү” (Кая барасың? Син нишлисең?)

в) “Танышу” (Син кем? Бу кем? Бу нәрсә? Нишли?)

2. Сюжетлы-рольле үен “Кибет”

Балаларга рус телендә кибет уены үткөрү аңлатыла һәм өч төп сорауны куллана белүләре тикшерелә. Уен яшелчә, киёмнәр, савыт-саба, өй жиһазлары, йорт кошлары, уенчык рәсемнәре кулланып үткәрелә.

(Лексика: Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә?).

2. Дидактик уен “Нинди?”.

Тикшерүдә сорауларны аерым кулланып та үткәргә була.

(Лексика: кызыл, сары, яшел, зәңгәр, ак, кара).

3. Дидактик уен “Сана”.

Санау күнекмәләрен билгеләү (1- 10 кадәр).

Югары балл (2,7-3) – сорауларны аңлап куллана.

Уртача балл (2-2,6) – аңлый, тәрбияче ярдәме белән куллана.

Уртачадан түбән (1-1,9) – русча җавап бирә.

5. Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, тәкъдим итү, инкарь итү, раслау)

1. Уен ситуациясе “Әйдәгез танышабыз”

- Исәнмесез. Син кем? - (Мин Оля яки Коля).
- Мин кыз. Син кыз? - (Юк, мин малай).
- Сиңа ничә яшь?- (6 (7) яшь).

2. Уен ситуациясе “Телефоннан сөйләшү”. (диалогны сан, сыйфат, күләм берәмлеге кертәп баетырга була)

- Исәнме. Хәлләр ничек?
- Әйбәт.
- Нишлисең?
- Мин уйным. Син нишлисең?
- Мин ашыйм.
- Нәрсә?
- Алма ашыйм.
- Алма тәмле(ме)?
- Әйе, алма тәмле.
- Сау бул.

3. Уен ситуациясе “Кая барасың?” (мәктәп, кафе, цирк һ.б.)

- Исәнме! Хәлләр ничек?
- Әйбәт, рәхмәт.
- Кая барасың?
- Кафега барам.
- Кафеда нәрсә бар?
- (ашамлыклар атарга мөмкин)
- Саша нишли?
- Саша бәрәңге ашый.

4. Ситуатив күнегү.

- а) Син нишлисең?
- Мин биим (утырам, сикерәм, ашыйм, эчәм, уйным, йөгерәм, жырлыйм, йоклыйм).

Югары балл (2,7-3) – бала сөйләмдә актив, үзлектән сорау бирә, яхшы аралаша.

Уртача балл (2-2,6) – сүз байлыгы бар, тәрбияче ярдәмендә аралаша.

Уртачадан түбән (1-1,9) – аңлый, русча җавап бирә.

Татар телендә күрсәтелә торган мультфильмнар исемлеге:

1. Крокодил Гена
2. Чебурашка
3. Шапокляк
4. Как львенок и черепаха пели песню
5. Винни-Пух
6. Винни-Пух идет в гости
7. Винни-Пух и день забот
8. Котенок по имени Гав № 1
9. Котенок по имени Гав № 2
10. Котенок по имени Гав № 3
11. Трое из Простоквашино
12. Каникулы в Простоквашино
13. Зима в Простоквашино
14. Кто сказал «Мяу»?
15. Золушка
16. Двенадцать месяцев
17. Малыш и Карлсон
18. Карлсон вернулся

Анимационные сюжеты (до 3-х минут):

1. Әйдә дуслашыйк
2. Качышлы уйныйбыз
3. Шалкан әкияте буенча
4. Безнең кунаклар
5. Тәмле кибетендә
6. Азат кунак чакыра
7. Карусельга сәяхәт
8. Уенчыклар үпкәләде
9. Күңелле уеннар
10. Акбай һәм Мияу мажаралары
11. Уйный-уйный санийбыз
12. Күңелле ял итәбез

Аудиозаписи для детей дошкольного возраста:

1. Минем гаиләм
2. Минем туганнарым
3. Әйдәгез танышыйк
4. Минем дуслар
5. Әйе.Юк
6. Кунак килгән
7. Сөт. Чәй
8. Песине сыйла
9. Туган көн
10. Алия кунакка килгән
11. Уйныйбыз
12. Алсуга бүләк
13. Бүләкләр
14. Уйныйбыз да, санийбыз да

Создание мультипликационных фильмовна татарском языке:

1. Өч кыз
2. Алтын бөртекләр
3. Ике кыз
4. Төлке белән каз
5. Бүләк кемгә?
6. Шүрәле
7. Су анасы
8. Кәжә белән сарык
9. Чукмар белән Тукмар

